

บทที่ 5

การศึกษาผลกระทบเชิงนโยบาย

สภาพโดยทั่วไปในเขตเทศบาลพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยาจะเป็นแหล่งประวัติศาสตร์ โบราณสถาน โบราณวัตถุ ซึ่งแสดงถึงความเจริญรุ่งเรืองทางวัฒนธรรมประเพณีในอดีต ที่สืบทอดเป็นมรดกสะท้อนถึงเอกลักษณ์ของชาติจนได้รับการยกย่องจากองค์การ UNESCO ให้จังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นมรดกของโลก แหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา สามารถจำแนกตามลักษณะเด่น ๆ ของการท่องเที่ยวเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. แหล่งท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์และสถาปัตยกรรม
2. แหล่งท่องเที่ยวประเภทศิลปวัฒนธรรม
3. แหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติศึกษาและการพักผ่อนหย่อนใจ

โดยจังหวัดพระนครศรีอยุธยาได้มียุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยว⁶ ดังนี้

5.1 การศึกษานโยบายระดับจังหวัด

วิสัยทัศน์จังหวัด

พระนครศรีอยุธยาเป็นนครแห่งการท่องเที่ยวมรดกโลกทางวัฒนธรรม แหล่งอาหารที่มีคุณภาพ เป็นศูนย์กลางการค้าการลงทุนและอุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีสะอาด เมืองน่าอยู่ ประชาชนอยู่ดีมีสุข อย่างยั่งยืน

พันธกิจ

1. นำภารกิจของรัฐและนโยบายของรัฐบาลไปปฏิบัติให้เกิดผลสัมฤทธิ์
2. ดูแลให้มีการปฏิบัติและบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมาย เพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยและเป็นธรรมในสังคม

⁶ “วิสัยทัศน์และการพัฒนาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา “, <http://www.ayuthaya.go.th/plan1/template2/index.htm> [วันที่ 1

3.จัดให้มีการคุ้มครอง ป้องกัน ส่งเสริม และช่วยเหลือประชาชนและชุมชนที่ด้อยโอกาส เพื่อให้ได้รับความเป็นธรรมทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมในการดำรงชีวิตอย่างพอเพียง

4.จัดให้มีการบริการภาครัฐเพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงได้อย่างเสมอหน้า รวดเร็ว และมีคุณภาพสังคมในการดำรงชีวิตอย่างพอเพียง

5.จัดให้มีการส่งเสริม อุดหนุน และสนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อให้สามารถดำเนินการตามอำนาจและหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และให้มีขีดความสามารถพร้อมที่จะดำเนินการตามภารกิจที่ได้รับการถ่ายโอนจากกระทรวง / ทบวง / กรม

6.ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่คณะรัฐมนตรี กระทรวง ทบวง กรม หรือหน่วยงานอื่นของรัฐมอบหมาย หรือที่มีกฎหมายกำหนด

เป้าประสงค์รวม

- 1.อนุรักษ์มรดกโลกในเขตนครประวัติศาสตร์ควบคู่ไปกับการพัฒนาเสริมสร้างเขตเศรษฐกิจใหม่
- 2.เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันให้กับกิจกรรมทางเศรษฐกิจ
- 3.สร้างรายได้ / อาชีพและคุณภาพชีวิตให้แก่ประชาชน

5.1.1 การท่องเที่ยวและสถานที่ท่องเที่ยว

ในอดีตจังหวัดพระนครศรีอยุธยาเคยเป็นราชธานีที่ยาวนานที่สุดถึง 417 ปี จึงมีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ที่มีเอกลักษณ์โดดเด่น ทั้งด้านกายภาพ ประวัติศาสตร์และอารยธรรม ปัจจุบันยังคงเหลือโบราณสถาน ให้เห็นอยู่เป็นเครื่องบ่งชี้ถึงความรุ่งเรืองในอดีต และองค์การสหประชาชาติ (UNESCO) ได้รับอุทยานประวัติศาสตร์ พระนครศรีอยุธยาไว้เป็น “มรดกโลกทางวัฒนธรรม” เมื่อ 13 ธันวาคม 2534 ส่งผลให้จังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นเมืองที่มีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศให้ความสนใจเข้ามาเยี่ยมชมอย่างต่อเนื่อง โดยจังหวัดพระนครศรีอยุธยามีสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญ ดังนี้

1.บริเวณเกาะเมืองและพื้นที่โดยรอบอำเภอพระนครศรีอยุธยา พระราชวังหลวงหรือพระราชวังโบราณ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติเจ้าสามพระยา ศูนย์ศึกษาประวัติศาสตร์ วัดพระศรีสรรเพชญ์ วิหารมงคลบพิตร วัดใหญ่ชัยมงคล วัดไชยวัฒนาราม วัดพนัญเชิงวรวิหาร เป็นต้น

2.บริเวณอำเภอบางปะอิน และอำเภอบางไทร เช่น พระราชวังบางปะอิน วัดนิเวศน์ธรรมประวัติ ศูนย์ศิลปาชีพบางไทร

3.บริเวณอำเภอนครหลวง อำเภอท่าเรือ เช่น ปราสาทนครหลวง วัดสระต้อที่มีพระพุทธรูปปางไสยาสน์ (นอน) ที่ยาวที่สุด และศิลปหัตถกรรมท้องถิ่น เช่น มีดอรัญญิก เป็นต้น

5.1.2 แผนการพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

การท่องเที่ยวนับเป็นอุตสาหกรรมที่ทำรายได้หลักเข้าประเทศเป็นอันดับสอง รองจากการส่งออก ทำให้ที่ผ่านมามีการหันเหกระแสจากภาวะเศรษฐกิจโลก ความมั่นคงทางการเมืองของประเทศไทย หรือ แม้แต่โรคระบาดที่เกิดขึ้นทั่วโลกจะส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวของไทยและของจังหวัด

พระนครศรีอยุธยา เมื่อมองจากตัวเลขจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่ามีจำนวนที่ลดลง เมื่อจำนวนนักท่องเที่ยวลดลงก็ส่งต่อรายได้ด้วยเช่นกัน เพราะรายได้จากการท่องเที่ยวก็ย่อมลดลงเช่นเดียวกัน ทำให้จังหวัดต้องดำเนินการบูรณาการส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีศักยภาพเหมาะสมกับการท่องเที่ยว พัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยว และได้ดำเนินการจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวควบคู่กับการประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยว นอกจากนี้จังหวัดยังได้ประดับไฟฟ้าตามโบราณสถานเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวมาค้าคิน และได้รับคัดเลือกจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) เข้าร่วมกิจกรรมกระตุ้นการท่องเที่ยว “มหัศจรรย์แหล่งท่องเที่ยว 12 เดือน 7 ดาว 9 ตะวัน”

โดยจังหวัดพระนครศรีอยุธยาจัดอยู่ใน ดาวดวงที่ 7 อลังการมรดกโลก เมืองเก่าอยุธยา ยามราตรี และการจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดด้านต่างๆ ได้รับการจัดสรรงบประมาณในปี 2553 เพื่อจัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาด้านการท่องเที่ยว อาทิ การจัดงานลอยกระทงไฟอยุธยา มรดกโลก การส่งเสริมศักยภาพด้านการตลาดผลิตภัณฑ์และการท่องเที่ยวจังหวัด (Ayutthaya Fair 2010) และโครงการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เป็นต้น การจัดกิจกรรมจะสามารถกระตุ้นระบบการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวให้เข้ามาท่องเที่ยวและใช้จ่ายในจังหวัด ซึ่งการจัดกิจกรรมต่างๆ ตลอดทั้งปีของจังหวัดได้สร้างรายได้ให้กับจังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นจำนวนมาก เพราะมีจำนวนนักท่องเที่ยวและรายได้จากการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น

5.1.3 การพัฒนาการท่องเที่ยวตามแผนเทศบาล

1.ด้านธุรกิจการค้าและบริการ สภาพทางเศรษฐกิจของเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา โดยทั่วไปเป็นสภาพเศรษฐกิจที่พึ่งพาในการผลิตในสาขาการค้าและการบริการเป็นหลัก ซึ่งจะเห็นได้ว่าประชากรส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพการค้าและการบริการ ทั้งนี้เนื่องจากบริเวณเขตเทศบาลเป็นศูนย์กลางการบริหารราชการที่สำคัญของจังหวัด รวมทั้งเป็นศูนย์กลางการค้า บริการ การท่องเที่ยวและสถาบันการเงินของจังหวัดอีกด้วย ศูนย์กลางแหล่งที่ตั้งของธุรกิจการค้าและบริการมีอยู่ 3 บริเวณ คือ บริเวณ

ตลาดหัวแหลม (อันเป็นย่านธุรกิจการค้าเก่าแก่ ปัจจุบันค่อนข้างชบเซา) บริเวณตลาดหัวรอ และบริเวณตลาด เจ้าพรหม

2. การพาณิชย์กรรม สถาบันการเงิน ธนาคารต่าง ๆ ซึ่งเป็นแหล่งสินเชื่อที่ประชาชนสามารถกู้ยืมเงินมาลงทุนในการประกอบการ โดยในเขตเทศบาลมีสถาบันการเงินทั้งหมด 12 แห่ง และมีสวนสถาบันการเงินอีกรูปแบบหนึ่งที่มีความสนใจเป็นอย่างมากด้วย คือ บริษัทประกันภัย ในเขตอำเภอพระนครศรีอยุธยาซึ่งมีอยู่ประมาณ 6 แห่ง และบริษัทอื่น ๆ ประมาณ 49 แห่ง ในเขตเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา มีตลาด 3 แห่ง คือ ตลาดสดและตลาดขายของแห้ง และตลาดขายอาหารสำเร็จรูปของเทศบาล จำนวน 2 ตลาด (ตลาดเจ้าพรหม 1 และตลาดเจ้าพรหม 2) และตลาดหัวรอ ซึ่งเป็นทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์และมีประชาชนมาค้าขายของในช่วงตอนเช้าบริเวณตลาดประจักษ์ ซึ่งเป็นที่ราชพัสดุแต่ไม่ได้จัดตั้งเป็นตลาด

3. ด้านการท่องเที่ยว ตามที่คณะรัฐมนตรีได้มีมติให้ 11 จังหวัด เป็นจังหวัดท่องเที่ยว เมื่อวันที่ 20 มีนาคม 2533 โดยให้จังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นจังหวัดหนึ่งตามข้อเสนอของ กรอ. จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งมีผลให้ภาคเอกชนมาลงทุนด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมากขึ้น นอกจากนั้น การศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้เสนอให้จังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในภาคกลางตอนบน และให้ประกาศเป็นเขตส่งเสริมการท่องเที่ยวรวมทั้งจัดตั้งศูนย์กลางส่งเสริมและจำหน่ายหัตถกรรมภาคกลางตอนบน ประกอบกับจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นแหล่งประวัติศาสตร์ โบราณสถาน โบราณวัตถุ ซึ่งแสดงถึงความเจริญรุ่งเรืองทางวัฒนธรรมประเพณีในอดีต ที่สืบทอดเป็นมรดกสะท้อนถึงเอกลักษณ์ของชาติจนได้รับการยกย่องจากองค์การ UNESCO ให้จังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นมรดกของโลก

5.1.4 โครงการพัฒนาการท่องเที่ยวและศิลปวัฒนธรรมของเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา

โครงการ	วัตถุประสงค์	ผลผลิต	ผลลัพธ์
1. โครงการประกวดประชันดนตรีไทย	เพื่อส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมด้านดนตรีพื้นเมือง	จัดการแข่งขันดนตรีไทย 3 ครั้ง ระดับมัธยม, ประถมศึกษา และอุดมศึกษา	ศิลปวัฒนธรรมได้รับการเผยแพร่และผู้ประกอบการอาชีพทางด้านนี้จะมีบทบาทเพิ่มขึ้นในสังคม
2. โครงการจัดตลาดน้ำย้อนยุคในชุมชน	ใช้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวในชุมชน	ก่อสร้างศาลาริมน้ำ	ประชาชนมีอาชีพและรายได้เพิ่มพร้อมทั้งสร้างสรรค์แหล่งท่องเที่ยว

3. โครงการงานประเพณีสงกรานต์กรุงเก่า	เพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์ฟื้นฟูวัฒนธรรมประเพณีในท้องถิ่น	จัดงานประเพณีสงกรานต์	ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ส่งเสริมประเพณี
4. โครงการงานวันขึ้นปีใหม่	อํารงค์ประเพณีอันงดงามของไทย	จัดงานวันขึ้นปีใหม่	ประชาชนได้ร่วมกันอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย
5. โครงการงานเฉลิมฉลองอยุธยาอมรดกโลก	เพื่อให้ชาวไทยได้ตระหนักถึงคุณค่ามรดกโลก	จัดงานเฉลิมฉลองอยุธยาอมรดกโลก	ประชาชนและชาวต่างประเทศได้เห็นคุณค่าของมรดกไทย
6. โครงการงานพิธีทางศาสนาและงานประเพณีลอยกระทง	เพื่อให้ประชาชนตระหนักถึงประเพณีไทย	จัดพิธีทางศาสนาและงานลอยกระทง	ประชาชนในท้องถิ่นร่วมจัดงานลอยกระทง
7. โครงการส่งเสริมกิจกรรมทางศาสนาและวันสำคัญทางศาสนา	เพื่อส่งเสริมพิธีทางศาสนาของศาสนาต่างๆ	ส่งเสริมกิจกรรมทางศาสนาในท้องถิ่น	ประชาชนในท้องถิ่นร่วมกันจัดกิจกรรมทางศาสนา
8. โครงการงานประเพณีแห่เทียนพรรษา	เพื่ออนุรักษ์ฟื้นฟูงานประเพณีแห่เทียนพรรษา	จัดงานประเพณีโดยมีหน่วยงานประชาชนเข้าร่วม	ประชาชนในท้องถิ่นได้มีโอกาสเข้าร่วมในการจัดงาน
9. โครงการอบรมมัคคุเทศก์น้อย	เพื่อฝึกอบรมการเป็นผู้นำการท่องเที่ยวหรือมัคคุเทศก์แก่เด็กและเยาวชน	อบรมเยาวชนจำนวน 100 คน	เด็กและเยาวชนสามารถแนะนำสถานที่ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ได้
10. โครงการจัดงานวันตรุษจีนกรุงเก่าอยุธยา महามงคล	เพื่อส่งเสริมความสามัคคีของคนไทยเชื้อสายจีน	เพื่ออุดหนุนงบประมาณให้กับสมาคมวัฒนธรรมไทยจีน	ความสามัคคีของคนไทยเชื้อสายจีน

ตารางที่ 5.1 โครงการพัฒนาการท่องเที่ยวและศิลปวัฒนธรรมของเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา

ที่มา: แผนพัฒนาเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยาสามปี (พ.ศ. 2556-2558)

จากตารางโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจะเห็นได้ว่าโครงการต่าง ๆ ส่วนใหญ่แล้วจะเป็นการส่งเสริมการจัดงานการท่องเที่ยวตามปฏิทินการท่องเที่ยว เช่น ประเพณีสงกรานต์ วันขึ้นปีใหม่ วันสำคัญทางศาสนา วันลอยกระทง เป็นต้น ซึ่งอาจจะไม่ได้มีผลต่อการพัฒนาชุมชนมากนัก จากแผนในตารางข้างต้นจะเห็นได้ว่ามีแค่ 2 โครงการเท่านั้นที่นำจะมีส่วนในการส่งเสริมเรื่องอาชีพและสังคมของ

ชุมชนโดยตรง คือ โครงการจัดตลาดน้ำย้อนยุคในชุมชนและโครงการอบรมมัดคุเทศก์น้อย เพราะโครงการตลาดน้ำย้อนยุคเป็นการส่งเสริมให้ประชาชนมีอาชีพและมีรายได้เพิ่มขึ้น ส่วนโครงการมัดคุเทศก์น้อย เป็นโครงการที่ทำให้เด็กและเยาวชนสามารถแนะนำสถานที่ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ได้ และอาจจะเป็นการพัฒนาไปสู่อาชีพมัดคุเทศก์ได้ พร้อมทั้งยังได้ช่วยกันสร้างสรรค์แหล่งท่องเที่ยวอีกด้วย

แม้ว่าจังหวัดพระนครศรีอยุธยาจะได้รับการส่งเสริมให้เป็นเมืองท่องเที่ยวอันดับต้น ๆ ของประเทศไทย แต่การจะพัฒนาให้จังหวัดมีความเจริญเติบโตทางการท่องเที่ยวเพียงอย่างเดียวมันย่อมเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ จำเป็นต้องมีการพัฒนาด้านอื่น ๆ ควบคู่กันไปด้วย เพราะจะเห็นได้ว่าการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวเพียงอย่างเดียวมัน ไม่อาจตอบสนองความอยู่ดีกินดีของประชาชนในชุมชนได้อย่างเพียงพอ ยังคงมีสภาพปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนที่จำเป็นต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน ได้แก่

1. การจ้างงานภาคอุตสาหกรรมลดลง ทำให้มีผู้ว่างงานมากขึ้น ซึ่งมีการแก้ปัญหาโดยจัดตั้งศูนย์เรียนรู้และศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน ให้มีการฝึกอบรมในสาขาที่ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน

2. รายได้ไม่เพียงพอต่อการยังชีพ ทำให้มีหนี้สินเพิ่มมากขึ้น ซึ่งมีการแก้ปัญหาโดยส่งเสริมให้มีการรวมกลุ่มของประชาชนในพื้นที่ เพื่อจัดตั้งกลุ่มอาชีพ พัฒนาทักษะผลิตภัณฑ์ชุมชน ส่งเสริมให้มีการอบรมเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น ให้ได้มาตรฐานและเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภค พร้อมจัดตลาดให้กับสินค้าของชุมชน

3. คุณภาพและปริมาณของผลิตภัณฑ์ครัวเรือนหรือชุมชนไม่ทัดเทียมโรงงานอุตสาหกรรม ทำให้เสียเปรียบด้านการแข่งขันทางการตลาด จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาการผลิตทางการเกษตรให้ได้คุณภาพมาตรฐาน

4. ราคาผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำหรือราคาไม่แน่นอน ส่งเสริมให้เกษตรกรลดต้นทุนการผลิต ให้จัดหา/สนับสนุน/จัดทำปัจจัยการผลิตที่มีคุณภาพ ราคาต้นทุนต่ำ จัดหาแหล่งจำหน่าย ระบาย (จำหน่าย) ผลผลิตตามฤดู โดยมีโครงการในลักษณะของการให้ความรู้ให้การส่งเสริมสนับสนุนในการลดต้นทุนการผลิต

5. เส้นทางคมนาคมไม่สะดวกต่อการลงทุน การค้าขาย การเดินทางคมนาคมขนส่งไม่สะดวก ทำให้จำเป็นต้องปรับปรุง ซ่อมแซมเส้นทางขนส่ง พืชผลการเกษตร ผลิตภัณฑ์ชุมชนและสินค้าอื่น ๆ ให้มีความสะดวก

5.2 ผลกระทบจากนโยบายการท่องเที่ยว

จังหวัดพระนครศรีอยุธยามีแหล่งท่องเที่ยวจำนวนมาก เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ ถือเป็นมรดกโลกทางวัฒนธรรม สามารถสร้างรายได้ให้กับชุมชน และนำมาซึ่งความอยู่ดีมีสุขของประชาชนในชุมชนได้อย่างยั่งยืน ถ้าดูจากแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวของจังหวัดจะพบว่า แผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวของจังหวัดพระนครศรีอยุธยาได้มีการปรับปรุงให้สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวระดับประเทศมากขึ้น โดยดูได้จากการปรับปรุงและพัฒนาโครงการสร้างพื้นฐานเพื่ออำนวยความสะดวกต่อการบริการการท่องเที่ยว หรือการส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวควบคู่กับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ หรือการสนับสนุนให้ธุรกิจการท่องเที่ยวสามารถขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจได้ โดยการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรออกมาเป็นสินค้าที่มีคุณภาพ นำมาสู่การสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน ฯลฯ นอกจากนี้แผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวยังได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวขึ้น ๆ โดยเห็นได้จากการส่งเสริมให้ภาครัฐ เอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือประชาชน ได้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชนของตนเอง ทำให้มีการกระจายอำนาจและสามารถจัดสรรผลประโยชน์ที่ได้จากแหล่งท่องเที่ยวให้กับชุมชนได้ ยุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวระดับประเทศ แสดงให้เห็นว่าจังหวัดพระนครศรีอยุธยาได้เอาใจใส่และให้ความสำคัญกับเรื่องการท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก เพราะได้นำเอาภารกิจและนโยบายการท่องเที่ยวของรัฐบาลมาปฏิบัติให้เกิดผลสัมฤทธิ์ด้วย จากการนำยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวระดับประเทศมาปรับใช้เพื่อให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ยุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดพระนครศรีอยุธยาล้วนแล้วแต่เป็นการส่งเสริมเพื่อให้เกิดการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการส่งเสริมและพัฒนาการอนุรักษ์ทรัพยากรวัฒนธรรม การพัฒนากลุ่มอาชีพทั้งเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม การปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน การส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชน เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อต้องการสร้างความอยู่ดีกินดีให้เกิดขึ้นกับประชาชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา แต่ในขณะเดียวกันการพัฒนาที่ยั่งยืนเพื่อยามาสู่ความอยู่ดีกินดีของประชาชนก็นำมาซึ่งผลกระทบด้วยเช่นกัน โดยผลกระทบที่เกิดจากนโยบายการท่องเที่ยวของ จ.พระนครศรีอยุธยา สามารถแยกได้ดังนี้

5.2.1 ด้านเศรษฐกิจ

1) การจ้างงานภาคอุตสาหกรรมลดลง ทำให้มีผู้ว่างงานมากขึ้น ส่งผลให้มีรายได้ไม่เพียงพอต่อการเลี้ยงชีพ ทำให้มีหนี้สินเพิ่มมากขึ้น จึงได้มีการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้และศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน เพื่อส่งเสริมให้มีการรวมกลุ่มของประชาชนในพื้นที่ เพื่อจัดตั้งกลุ่มอาชีพ และให้มีการฝึกอบรมในสาขาที่ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน

2) คุณภาพและปริมาณของผลิตภัณฑ์ครัวเรือนหรือชุมชนไม่ตัดเทียมโรงงานอุตสาหกรรม ทำให้เสียเปรียบด้านการแข่งขันทางการตลาด จึงส่งเสริมให้มีการรวมกลุ่มของประชาชนในพื้นที่ เพื่อจัดตั้งกลุ่มอาชีพ พัฒนาทักษะผลิตภัณฑ์ชุมชน ส่งเสริมให้มีการอบรมเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น ให้ได้มาตรฐาน และเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภค พร้อมจัดหาตลาดให้กับสินค้าของชุมชน

3) ราคาผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำหรือราคาไม่แน่นอน จึงมีการส่งเสริมให้เกษตรกรลดต้นทุนการผลิต ให้จัดหา/สนับสนุน/จัดทำปัจจัยการผลิตที่มีคุณภาพ ราคาต้นทุนต่ำ จัดหาแหล่งจำหน่าย ระบาย (จำหน่าย) ผลผลิตตามฤดู เพื่อพัฒนาการผลิตการเกษตรให้ได้คุณภาพมาตรฐาน

4) เส้นทางคมนาคมไม่สะดวกต่อการลงทุน การค้าขาย การเดินทางคมนาคมขนส่งไม่สะดวก ทำให้ต้องปรับปรุง ซ่อมแซม เส้นทางคมนาคมขนส่ง เพื่อให้มีความสะดวกมากยิ่งขึ้น และจะส่งผลดีต่อการค้าหรือเศรษฐกิจในภาพรวมด้วย

5.2.2 ด้านสังคม

1) วิถีค่านิยมทำให้ครอบครัวปัจจุบันปรับเปลี่ยนบทบาทความสัมพันธ์ในครอบครัวไม่ทันสมัย การณ์ ทำให้ครอบครัวขาดความอบอุ่น ขาดการอบรมเลี้ยงดู ให้ความรู้ ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม เพื่อนำไปสู่ค่านิยมที่ถูกต้อง จึงจำเป็นต้องมีการส่งเสริมส่งเสริมกิจกรรมในครอบครัว สร้างความรัก ความสัมพันธ์ร่วมกัน และเรียนรู้การสร้างค่านิยมที่ถูกต้อง รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมอันดีงามในครอบครัว

2) ปัญหาการให้บริการด้านสุขภาพ ไม่มีมาตรฐานและคุณภาพอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม รวมทั้งขาดความรู้ความเข้าใจในด้านสาธารณสุขพื้นฐาน จึงมีการส่งเสริมให้มีการบริการด้านสาธารณสุขอย่างทั่วถึง รวมทั้งการให้ความรู้ความเข้าใจในการดูแลสุขภาพ และสาธารณสุขขั้นพื้นฐาน

3) ความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน จากปัญหาอาชญากรรมและมลพิษจากสิ่งแวดล้อม จึงต้องเสริมสร้างชุมชนให้เข้มแข็งและมีส่วนร่วมในการรักษาความสงบเรียบร้อยในหมู่บ้าน/ชุมชน โดยการ จัดตั้งกลุ่มรักษาความสงบเรียบร้อยในหมู่บ้าน ทั้งด้านการจัดระเบียบสังคม ยาเสพติด อาชญากรรม การพนัน หอพัก สถานบริการ แหล่งสุ่มเสี่ยงต่างๆ

4) ผู้ยากจน ผู้ด้อยโอกาสได้รับสวัสดิการและการดูแลไม่ทั่วถึงและเป็นธรรม ได้จัดให้มีสวัสดิการชุมชน การจ่ายเบี้ยยังชีพผู้พิการ ผู้สูงอายุ ผู้ป่วยโรคเอดส์ การจัดทำลานกีฬา เพื่อให้ประชาชนกลุ่มนี้ ได้รับการดูแลอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม

5) ปัญหาความขัดแย้ง ข้อเรียกร้อง/ร้องเรียน ของประชาชนมีมากขึ้น จึงจำเป็นต้องเสริมสร้างสมรรถนะในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง และการอำนวยความสะดวกเป็นธรรมให้แก่หมู่บ้าน/ชุมชน ให้มีความเข้มแข็งสามารถแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในหมู่บ้านหรือชุมชนของตนเองได้

5.2.3 ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

1) ประชาชนขาดจิตสำนึกและความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน จึงมีการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พัฒนาระบบการจัดการร่วมกันกับภาครัฐและท้องถิ่นในการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ

2) ปัญหามลพิษและความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติจากการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากร และการพัฒนาเศรษฐกิจที่ขยายตัวทางด้านอุตสาหกรรม คมนาคม การท่องเที่ยว การบริการ ทำให้ต้องมีการควบคุมอัตราการผลิตของเสียจากการขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจอุตสาหกรรม โดยจัดหาที่กำจัดขยะมูลฝอยและของเสียจากโรงงานอุตสาหกรรมและอุตสาหกรรมครัวเรือน และโครงการลักษณะให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับผิดชอบจากการผลิตขยะและของเสียจากครัวเรือนของตน

3) ปัญหาแหล่งท่องเที่ยว แหล่งพักผ่อนตามที่สาธารณะไม่เป็นระเบียบเรียบร้อย ภูมิทัศน์ไม่สวยงาม จึงต้องมีการปรับปรุงภูมิทัศน์แหล่งท่องเที่ยว และสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนช่วยกันดูแลรักษาและอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว

4) ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ และเขตติดแม่น้ำตลิ่งพัง การจัดการดิน พร้อมให้ความรู้ความเข้าใจในการใช้ประโยชน์จากดินอย่างถูกต้อง โดยมีโครงการให้ความรู้ในการใช้ประโยชน์จากดิน และสร้างเขื่อนกันตลิ่ง

5) แหล่งโบราณสถาน ศิลปกรรม มีสภาพเสื่อมโทรมจากภัยธรรมชาติและผลกระทบของมนุษย์ โดยส่งเสริมให้ประชาชนมีจิตสำนึก และมีส่วนร่วมในการรักษาโบราณสถาน ศิลปกรรมร่วมกับส่วนท้องถิ่นและภาครัฐ

5.2.4 ด้านการบริหารจัดการ

1) ขาดกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน เพราะประชาชนขาดจิตสำนึก ทำให้จำเป็นต้องเสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชน ให้สามารถเข้าร่วมการบริหารจัดการภาครัฐ โดยการรวมกลุ่มสร้างเครือข่ายการทำงานร่วมกัน เพื่อให้การบริหารจัดการภาครัฐเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นธรรม โปร่งใส และตรวจสอบได้

2) ขาดเครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์ในการบริหารจัดการ โดยต้องจัดหาเครื่องมือ เครื่องใช้ในการปฏิบัติหน้าที่

3) ขาดบุคลากรที่มีความรู้ด้านสารสนเทศ จำเป็นต้องมีการฝึกทักษะให้บุคลากรมีความรู้ความสามารถ ความชำนาญด้านสารสนเทศให้ครบทุกหน่วยงาน รวมทั้งมีทักษะในการบริหารจัดการด้วย

4) ขาดการทำงานเป็นทีม โดยให้สร้างทีมการทำงานที่มาจากภาครัฐและเอกชน และไม่เกิดความซ้ำซ้อนระหว่างทีมงาน

5) ไม่มีสถานที่ที่เป็นศูนย์รวมในการทำงานร่วมกันของภาครัฐและภาคประชาชน

6) เน้นการเสนอโครงการด้านการก่อสร้างและการจัดหาวัสดุ / ครุภัณฑ์ มากกว่าการให้องค์ความรู้หรือการบริหารจัดการ จัดหาสถานที่ศูนย์รวมการบูรณาการทำงานร่วมกันระหว่างภาครัฐและเอกชน

5.3 ผลกระทบของนโยบายการท่องเที่ยวที่มีต่อชุมชนรอบอุทยานประวัติศาสตร์

โดยอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา ก็ถือได้ว่าเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่มีความสำคัญมาก ถ้าจะให้อุทยานประวัติศาสตร์นี้บรรลุผลตามยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวที่ได้วางไว้ก็จำเป็นต้องมีการวางแผนเพื่อพัฒนาบริเวณโดยรอบอุทยานประวัติศาสตร์ ซึ่งการพัฒนานี้ไม่ได้หมายความว่าจะเป็นเพียงการพัฒนาสภาพแวดล้อมรอบ ๆ หรือพัฒนาให้อุทยานได้กลายมาเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงเพียงเท่านั้น แต่จำเป็นต้องมีการพัฒนาประชาชนหรือผู้คนที่อาศัยอยู่โดยรอบ ๆ บริเวณอุทยานประวัติศาสตร์นั้นควบคู่กันไปด้วย เพราะจากการศึกษาวิจัยก็ได้พบแล้วว่า ในชุมชนโดยรอบอุทยานประวัติศาสตร์ยังคงมีปัญหาภายในชุมชนเอง เช่น ปัญหาการขาดความสามัคคี ปัญหาการขาดจิตสำนึกของคนในชุมชน ชุมชนขาดความเข้มแข็งในการรวมกลุ่ม หรือเยาวชนของชุมชนขาดจิตสำนึกในการพัฒนาตนเอง เป็นต้น ปัญหาเหล่านี้ล้วนแต่เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นจากคนภายในชุมชนเองทั้งนั้น ปัญหาที่ตัวบุคคลหรือประชาชนนี้ควรเป็นปัญหาที่ต้องทำความเข้าใจและมีการแก้ไขปรับปรุงเป็นอันดับแรก ๆ เพราะถ้าตัวบุคคลหรือประชาชนเองได้รับการปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้นแล้ว การที่จะส่งเสริมหรือพัฒนาในด้านต่าง ๆ ก็ย่อมที่จะตามมาอย่างง่ายดาย นอกจากปัญหาที่ตัวประชาชนเองแล้วยังคงมีปัญหาอื่น ๆ ในบริเวณโดยรอบชุมชนอุทยานประวัติศาสตร์ที่สมควรได้รับการแก้ไขเหมือนกัน เช่น ปัญหายาเสพติด ปัญหาขยะ ปัญหาน้ำเสีย เป็นต้น เพราะหากปัญหาเหล่านี้ได้รับการแก้ไขแล้วการส่งเสริมและการพัฒนาปรับปรุงให้ดีขึ้นในด้านอื่น ๆ ก็จะตามมาด้วย ไม่ว่าจะเป็นด้านการประกอบอาชีพ ด้านการส่งเสริมทรัพยากรวัฒนธรรม ด้านการท่องเที่ยว เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ย่อมเกิดขึ้นตามมาอย่างแน่นอน ซึ่งจะเป็นการตอบสนองต่อยุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวที่ทางจังหวัดได้วางไว้ ดังนั้นการจะวางแผนเพื่อส่งเสริมหรือพัฒนาพื้นที่โดยรอบอุทยานประวัติศาสตร์จึงจำเป็นต้องดำเนินการควบคู่กันไปที่ทั้งตัวบุคคลและสภาพแวดล้อมโดยรวม อย่างไรก็ตาม

ตามแม้ว่าแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวของจังหวัดพระนครศรีอยุธยาจะมีความสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวระดับประเทศแล้ว สามารถพัฒนาการท่องเที่ยวให้เป็นไปในทิศทางที่ดีได้ แต่การพัฒนาด้านการท่องเที่ยวทำให้ได้ภาพที่มีทั้งบวกและลบในเวลาเดียวกัน เพราะฉะนั้นการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวจึงจำเป็นต้องคำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นตามมาจากแผนยุทธศาสตร์พัฒนานั้นด้วย เช่น ปัญหาเรื่องขยะ จากการศึกษพบว่า ชุมชนโดยรอบอุทยานประวัติศาสตร์มีปัญหาเรื่องขยะอยู่แล้ว และเป็นปัญหาที่สมควรได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน เพราะถ้าไม่รีบแก้ไขขยะอาจจะมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะเมื่อมีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว มีนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น จำนวนขยะก็ยิ่งเพิ่มขึ้นตามไปด้วย เป็นต้น ดังนั้น การวางแผนเพื่อส่งเสริมหรือพัฒนาพื้นที่โดยรอบอุทยานประวัติศาสตร์แห่งนี้จึงมีความจำเป็นที่จะต้องพิจารณาอย่างรอบด้าน ทั้งนี้เพื่อในอนาคตจะก่อให้เกิดความคุ้มค่าต่อชุมชนมากที่สุดและส่งผลกระทบต่อชุมชนให้น้อยที่สุด

อย่างไรก็ตามนโยบายหรือยุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยวต่าง ๆ จำเป็นที่จะต้องคำนึงถึงความเหมาะสมหรือขีดความสามารถในการที่จะพัฒนาการท่องเที่ยวด้วย เพราะแม้ว่าการท่องเที่ยวจะได้รับการพัฒนาให้ดีขึ้น แต่ในขณะเดียวกันนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวอาจจะนำมาซึ่งปัญหาหรือผลกระทบที่ตามมาด้วยก็ได้ นโยบายหรือยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดพระนครศรีอยุธยาก็เช่นเดียวกัน จากการศึกษาการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดพระนครศรีอยุธยาพบว่า นโยบายด้านการท่องเที่ยวก็ได้ส่งผลกระทบต่อสภาพสังคมและเศรษฐกิจ โดยจากการศึกษาในครั้งนี้ พบว่า มีการสะท้อนให้เห็นว่า นโยบายหรือยุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยวก็ได้ส่งผลกระทบต่อชุมชนรอบอุทยานประวัติศาสตร์ ได้แก่

- 1.นโยบายเรื่องการประชาสัมพันธ์สินค้า OTOP โดยนโยบายนี้มาจากรัฐบาลกลางแม้ว่าจะไม่ใช่ นโยบายการท่องเที่ยวโดยตรงแต่ก็สามารถส่งผลต่อการท่องเที่ยวได้และยังส่งเสริมให้เกิดการสร้างอาชีพให้กับชุมชนอีกด้วย เช่น การสานปลาตะเพียน (ชุมชนหัวแหลม) หรือการทำโรตีสายไหม เป็นต้น เมื่อมีการประชาสัมพันธ์ก็จะมีนักท่องเที่ยวเข้าไปเที่ยวในชุมชนเพื่อเยี่ยมชมกิจกรรมก็สามารถทำรายได้ให้กับชาวบ้านได้ แต่อย่างไรก็ตามการสร้างอาชีพอย่างเช่นการสานปลาตะเพียนหรือการทำโรตีสายไหมก็ยังเป็นการทำแบบตัวใครตัวมัน ไม่มีการรวมกลุ่มอย่างชัดเจน

แผนภาพ 5.1 การสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนที่เป็นชุมชนที่ผลิตโรตีสายไหม

ซึ่งที่ผ่านมารวมกลุ่มจะเกิดขึ้นเพื่อขอเงินจากภาครัฐอย่างเดียว ไม่ใช่กลุ่มที่เกิดจากความสามัคคีของชาวบ้านอย่างแท้จริง รวมทั้งในปัจจุบันนโยบายเรื่องสินค้า OTOP ไม่ได้ได้รับความสนใจเท่าที่ควร ดังนั้นนโยบายหรืองบประมาณที่จะเข้ามาในชุมชนควรมืออย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอผ่านโครงการต่าง ทั้งนี้เพื่อสร้างให้เกิดกิจกรรมอันจะนำไปสู่การสร้างควมมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน โดยอาจจะมีโครงการ เช่น SML, ชุมชนเศรษฐกิจพอเพียง เป็นต้น และที่สำคัญต้องกระตุ้นให้ชุมชนเป็นผู้คิดโครงการด้วยตนเองได้

แผนภาพ 5.2 บ้านของประชาชนที่ทำการผลิตปลาตะเพียนโบราณ

2. เรื่องการจัดการอุทยานประวัติศาสตร์ มีหลายหน่วยงานเข้าร่วมจัดการอุทยานประวัติศาสตร์ เช่น เทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา, จังหวัด, อบจ, โดยเฉพาะกรมศิลปากร นโยบายเกี่ยวกับอุทยานประวัติศาสตร์หรือโบราณสถานจะเป็นนโยบายที่ลงมาจากส่วนกลาง รวมทั้งแผนการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นนั้นก็มาจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ทำให้เทศบาลหรือหน่วยงานที่อยู่ในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ไม่ได้เข้าจัดการอย่างทั่วถึง เป็นการสะท้อนให้เห็นว่านโยบายการท่องเที่ยวก็ไม่ได้เป็นปัจจัยหลักต่อการพัฒนาชุมชน ทำให้ชุมชนนั้นมีการเจริญเติบโตและการพัฒนาไปตามแผนการเจริญเติบโตของประเทศ แต่การพัฒนาชุมชนด้วยการพัฒนาการท่องเที่ยวในระดับจังหวัดโดยส่วนกลางนั้นไม่ได้ส่งผลดีต่อเศรษฐกิจสังคมของคนในพื้นที่อย่างแท้จริง เพราะหลังจากมีนโยบายในการจัดการปรับสภาพภูมิทัศน์แล้ว ในแง่มุมหนึ่งก็เป็นการจัดระเบียบและความสวยงามให้กับสถานที่ท่องเที่ยวได้ แต่ในขณะเดียวกันก็ส่งผลกระทบต่อประชาชนบางกลุ่มที่ไม่สามารถเข้าไปค้าขายหรือประกอบอาชีพในบริเวณใกล้เคียงได้ ทำให้ไม่สามารถมีรายได้

แผนภาพ 5.3 ปลาดูที่เขียนสถานที่แสดงถึงเอกลักษณ์และฝีมือของชุมชนสานปลาดูที่เขียน

3. จากการประชาสัมพันธ์หรือสนับสนุนเรื่องการท่องเที่ยวก็ย่อมทำให้มีปัญหาสิ่งแวดล้อมหรือปัญหาทางด้านสังคมตามมาด้วย ซึ่งถือเป็นสิ่งที่ส่งผลกระทบต่อทางอ้อม เช่น มีคนเข้ามาเที่ยวเยอะ เศรษฐกิจเติบโต เมืองก็เติบโตตามไปด้วย แล้วก็สามารถก่อให้เกิดปัญหาอื่น ๆ มามากอีก เช่น ปัญหาขยะ ปัญหาวัฒนธรรมของชุมชนที่เปลี่ยนไป ปัญหาน้ำเสีย ปัญหารถติด เป็นต้น ปัญหาเรื่องสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากการท่องเที่ยวแล้วส่งผลกระทบต่อเมืองหรือต่อประชาชนในชุมชนยังเห็นไม่ชัดเจนมากนัก ซึ่งจริงๆ แล้วปัญหาเหล่านี้เป็นปัญหาหลักของเมืองขนาดใหญ่อยู่แล้ว แต่มีปัญหาคือสำคัญ คือ ปัญหาภายใน

ชุมชนเอง ชุมชนยังไม่มี ความเข้มแข็ง การมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนอยู่ในระดับต่ำ รวมทั้งยังมี ปัญหาอื่น ๆ อีกด้วยเช่น ปัญหายาเสพติด ปัญหาความยากจน เป็นต้น

4. เมืองอยุธยาเติบโตได้เพราะส่วนหนึ่งมาจากการท่องเที่ยว เช่น โบราณสถาน ตลาดน้ำ เป็นต้น ด้วยความที่เป็นเมืองท่องเที่ยวจึงทำให้กลุ่มธุรกิจโรงแรม ที่พัก ร้านอาหาร เป็นกลุ่มหลักที่ได้รับผลประโยชน์ เพราะการค้าขายหรือให้บริการตามสถานที่ท่องเที่ยวก็เป็นสิ่งที่จำเป็นต้องมีการพัฒนา เพื่อให้สามารถตอบสนองหรืออำนวยความสะดวกให้กับสถานที่ท่องเที่ยววัน ๆ ได้อย่างเต็มรูปแบบ แต่ใน อยุธยาที่มีผู้ประกอบการเหล่านี้มาจากหลายพื้นที่ ไม่ได้เป็นแค่คนอยุธยาเพียงอย่างเดียว ซึ่ง ชาวบ้านหรือคนที่อาศัยอยู่ในบริเวณนั้นก็ได้รับผลประโยชน์ในลำดับรองลงมา เช่น การเป็นลูกจ้าง หรือ การให้บริการทั่วไป เช่น การขับมอเตอร์ไซค์รับจ้าง เป็นต้น คนในชุมชนส่วนใหญ่แล้วเป็นคนทำงาน รับจ้าง ทำงานโรงงาน และค้าขาย นโยบายการประชาสัมพันธ์เรื่องการท่องเที่ยวไม่ค่อยมีผลต่อชุมชน มาก การเติบโตของรายได้หรือปัญหาชุมชนส่วนใหญ่ก็เป็นไปตามวัฏจักรของเมืองที่มีการเติบโต จะเห็น ได้ว่าการเจริญเติบโตของสถานที่ท่องเที่ยวทำให้เกิดอาชีพกับคนที่อาศัยอยู่ในบริเวณนั้นเพียงเล็กน้อย เท่านั้น

5. ในปัจจุบันได้มีการริเริ่มให้ชุมชนจำนวน 29 ชุมชน รวมกลุ่มกัน โดยนำเงินจากโครงการชุมชน พอเพียงมาทำเป็นตลาดน้ำ โดยจะให้ชุมชนทั้ง 29 ชุมชนร่วมกันจัดการ ซึ่งทางจังหวัดเห็นชอบแล้วส่ง ต่อมายังเทศบาล เพราะเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงต่อชุมชน ซึ่งกำลังดำเนินงานพิจารณาอยู่และมี หน่วยงานทั้งนักวิชาการและนักบริหารงานมาช่วยดูโครงการให้เกิดเป็นรูปธรรม เพราะเป็นโครงการที่ต้อง ใช้ทักษะสูงเกินกว่าคนในชุมชนจะทำเองได้ ถือเป็นโครงการที่เกิดจากชุมชนคิดโดยคนจากชุมชนเอง และ ชุมชนก็จะได้รับผลประโยชน์โดยตรงไม่เหมือนโครงการอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่เกิดจากภาครัฐและ ไม่ได้ก่อให้เกิดประโยชน์กับชุมชนโดยตรง

นอกจากผลกระทบด้านการท่องเที่ยวบริเวณโดยรอบอุทยานประวัติศาสตร์ สถานที่ท่องเที่ยวอื่น ๆ ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยายังคงได้รับผลกระทบด้วย ได้แก่

1. แหล่งท่องเที่ยวเสื่อมโทรม เช่น บริเวณลานจอดรถหลังวิหารพระมงคลบพิตรไม่เป็นระเบียบ รวมทั้งไม่มีการจัดระเบียบร้านค้า, สวนสาธารณะบึงพระรามมีภูมิทัศน์ไม่สวยงาม, ปราสาทนครหลวงมี โบราณสถานที่ชำรุดทรุดโทรมหลายจุด

2. ปัญหาการจราจรติดขัดบริเวณเส้นทางเข้าแหล่งท่องเที่ยว เช่น ถนนบริเวณทางไปวัดใหญ่ชัย มงคล, ถนนบริเวณทางไปวัดพัญญูเชิง, ถนนบริเวณทางไปวัดมเหยงค์และตลาดน้ำอโยธยา โดยเฉพาะ ในช่วงเทศกาลหรือวันหยุดยาว ทำให้ถนนบริเวณนั้นจะมีปัญหาการจราจรติดขัดเป็นอย่างมาก

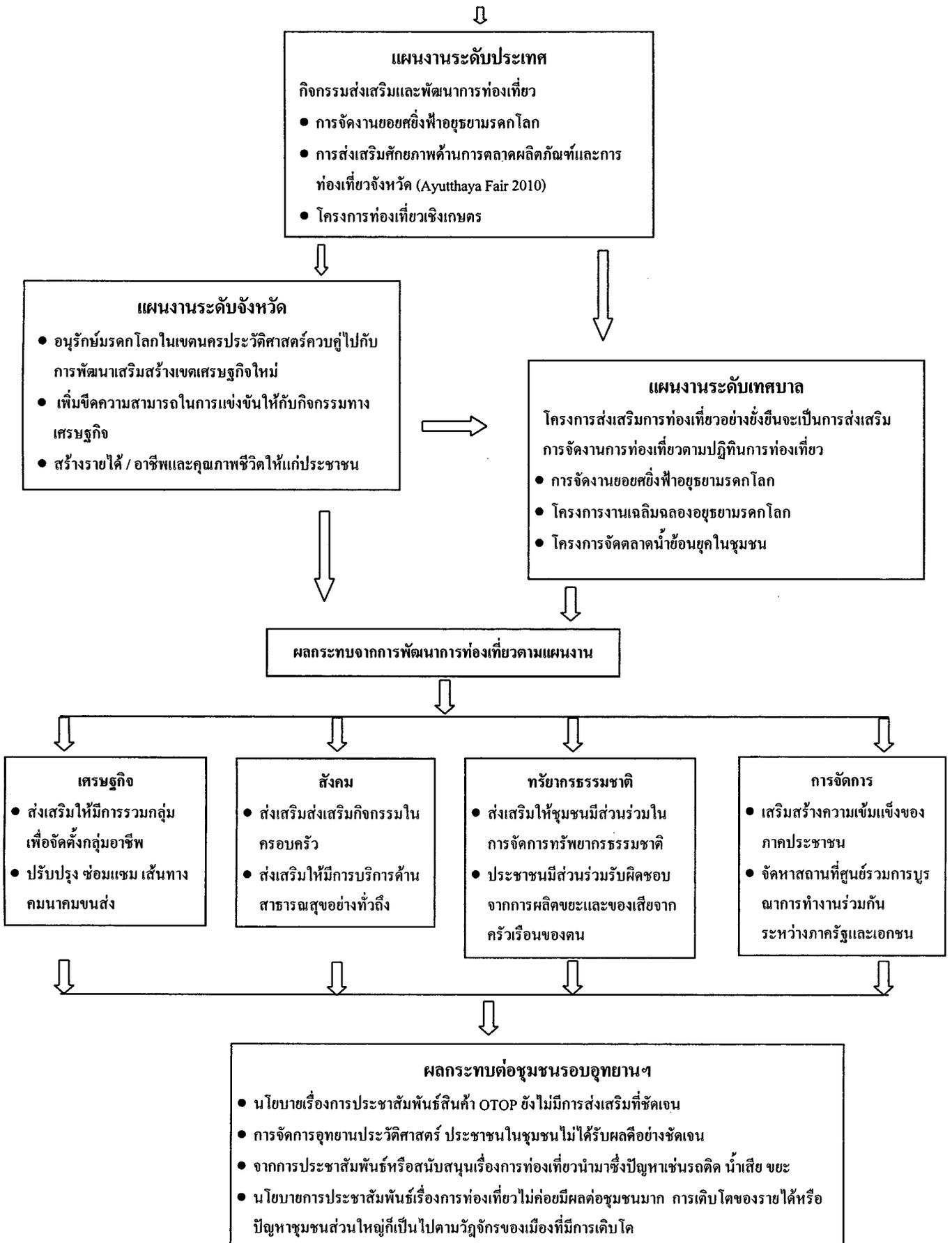
3. ปัญหาการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว เช่น ป้ายบอกทางไม่เป็นมาตรฐานเดียวกัน หรือป้ายบอกทางไม่เป็นมาตรฐานเดียวกัน ทำให้นักท่องเที่ยวจะรู้จักเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงเท่านั้น ยังไม่รู้จักแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญแหล่งอื่นๆ อย่างทั่วถึงรวมถึงการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยใช้รถจักรยานก็ยังไม่เป็นที่นิยมมากนักและจะเห็นได้ว่ายังไม่มีการสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับการท่องเที่ยวในรูปแบบนี้ อย่างเพียงพอเช่นทางรถจักรยาน เป็นต้น

แผนภาพ 5.4 การท่องเที่ยวโดยการใช้รถจักรยาน

ถ้ามองจากแผนพัฒนาของเทศบาลในชุมชนโดยรอบอุทยานประวัติศาสตร์และโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวต่าง ๆ แล้ว พบว่า ชุมชนโดยอุทยานประวัติศาสตร์นี้ไม่สามารถที่จะพัฒนาให้บรรลุเป้าประสงค์ของยุทธศาสตร์ระดับจังหวัดได้ เพราะเป้าประสงค์ของยุทธศาสตร์ระดับจังหวัดนั้นต้องการที่จะอนุรักษ์มรดกโลกในเขตนครประวัติศาสตร์ควบคู่ไปกับการพัฒนาเสริมสร้างเขตเศรษฐกิจใหม่ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันให้กับกิจกรรมทางเศรษฐกิจ และสามารถสร้างรายได้หรือสร้างอาชีพเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตให้แก่ประชาชน ในขณะที่การพัฒนาชุมชนโดยรอบอุทยานประวัติศาสตร์สามารถทำได้เพียงเล็กน้อยเท่านั้น เช่น การพัฒนาให้เกิดโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชนจำนวนหลาย ๆ โครงการ แต่ส่วนใหญ่แล้วโครงการที่เกิดขึ้นนั้นก็จะเป็นไปตามแผนปฏิทิน ไม่ได้เป็นโครงการที่เกิดจากแผนการพัฒนาของชุมชนหรือการเข้าไปมีส่วนร่วมคิดร่วมทำของคนในชุมชน เป็นต้น การเกิดขึ้นของโครงการในลักษณะนี้อาจจะส่งผลกระทบต่อชุมชนตามมาอีกด้วย เช่น คนในชุมชนไม่กระตือรือร้นที่จะพัฒนาชุมชนของตนเอง การพัฒนาไม่สามารถเข้าถึงชุมชนได้อย่างแท้จริง ทำให้ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของชุมชนได้อย่างทั่วถึง

พระนครศรีอยุธยาไว้เป็น “มรดกโลกทางวัฒนธรรม” เมื่อ 13 ธันวาคม 2534

แผนภูมิที่ 5.1 การสรุปผลการวิเคราะห์ผลกระทบจากแผนนโยบายการท่องเที่ยว